

«задовільна», «погана» за станом, «забруднена», «брудна» за ступенем чистоти, з обмеженням і технічним користуванням;

3) за критерієм специфічних речовин токсичної та радіаційної дії якість води р. Збруч можна віднести до I класу, «відмінна» за станом, «дуже чиста» за ступенем чистоти;

$$I_E = \frac{3+4+1}{3} = 2,66$$

Величина інтегрального екологічного індексу становить від 2,66 що дає підставу віднести р. Збруч до 3 категорії II класу, «задовільна» за станом, «забруднена» за ступенем чистоти, обмежене користування.

Стан водойм в області можна охарактеризувати в цілому як задовільний. Це обумовлюється тим, що водойми передаються в оренду фізичним і юридичним особам і відповідно, покращується догляд за ними. По якості води у водоймах, воду можна охарактеризувати як нормативно чисту [3].

На основі одержаних результатів якості поверхневих вод річок Серет, Стрипа та Збруч, якість поверхневих вод є в допустимих нормах і в порівнянні з 2000 роком вона покращилася.

Вміст сульфатів в річці Серет та Збруч зменшився майже вдвічі, також значно зменшився вміст хлоридів, БСК, заліза, це можна пояснити зменшенням промислового виробництва та економічними причинами, виконанням заходів природоохоронного характеру на підприємствах області. Проте збільшилася кількість нітратів та нітритів і завислих речовин, причиною цього є використання в сільському господарстві добрив та пестицидів.

У ході досліджень було встановлено, що основним забруднювачем є комунальне господарство населених пунктів та сільське господарство. Значним забруднювачем р. Стрипи в межах Тернопільської області є Зборівський і Буцацький ККП.

Від витоків до Тернополя ріка Серет дуже чиста, і лише після потрапляння в неї скидів стічних вод м. Тернополя спостерігається погіршення якості води до слабо забруднених за рахунок скидів фосфатів, нітритів. Крім м.Тернопіль на якість води річки впливає скид неочищених стічних вод м.Чортків (БСК5, амоній-іон, фосфати), але концентрації забруднюючих речовин знаходяться в межах ГДК. Забруднення води в р. Серет спостерігалися вздовж всієї течії річки. Значний вплив на склад води мали стічні води аварійного скиду, які впродовж всього часу спостереження характеризувалися високою каламутністю - в 10 раз вище в порівнянні з річковою водою [3].

Основними забруднювачами річки Збруч на території області є Підволочиське і Гусятинське комунальні підприємства, підприємства м. Хоросткова [3].

ЛІТЕРАТУРА

1. Методика екологічної оцінки якості поверхневих вод за відповідними категоріями. Розроблено: Українським науково-дослідним інститутом екологічних проблем (УкрНДІЕП) Міністерства екології та природних ресурсів України. Розробники: А.В. Гриценко, О.Г. Васенко, Г.А. Верніченко, М.С. Коваленко, О.В. Поддашкін, Д.Ю. Верниченко-Цветков, Н.В. Мельникова, О.П. Мірошніченко. Харків, 2012. – 37 с.
2. Природні умови та ресурси Тернопільщини./ [наук. ред.: М. Я. Сивий, Л. П. Царик]. - Т. : Тернограф, 2011. - 511 с.
3. Царик Л.П. Природокористування. Навчальний посібник/Л.П. Царик, І.М. Барна, М.Я. Гінзула. – Тернопіль: редактор видавничий відділ ТНПУ, 2015 – 398 с.

Лазорчик І.

Науковий керівник – доц. Барна І. М.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЕВНИХ ПОРІД РІЗНИМИ ЕТНОСАМИ

Деревні породи здавна притягували увагу людських спільнот. З одного боку, це визначало «етнічне» обличчя людської групи, з іншого – провокувало антропогенний тиск на лісові формації. Так чи інакше, площа лісів та їх видовий склад внаслідок експлуатації деревних порід різними етнічними спільнотами значною мірою змінилися. Формування чи-то, екофільних, чи-то, екофобних традицій лісокористування обумовило різний ступінь деформації лісових угруповань на етнічній території.

Етноси освоювали властивості дерев, тим самим окресливши коло їх використання. Проте не лише саме по собі розуміння залежності процесів життєзабезпечення етносу від екостану лісу є цікавим для пізнання, але й розуміння потенційної загрози етнічності через втрату лісових масивів визначає актуальність досліджень в цьому контексті.

Предки сучасної людини, об'єднані в етноси, були адаптовані до деревного способу життя. Спосіб використання та освоєння деревних порід лісу визначався природно-географічними умовами етнічної території та одночасно чітко диференціював людські групи за етнічною ознакою. Зворотній зв'язок обумовлював етнічну специфіку у способі та сфері застосування дерев, відтак детермінував етнокультурні особливості використання деревних видів.

Як зазначають більшість дослідників, людські кінцівки, органи чуття, система травлення засвідчують нерозривний зв'язок людини та лісу [2]. Навіть вийшовши з нього, людина розглядала ліс як джерело їжі, палива, будівельного матеріалу, речовин, застосовуваних з лікарською метою.

Взаємодія людини і лісу видозмінювалось разом із зміною людських спільнот. Племена первісних збирачів та мисливців, до прикладу, пігмеї лісів басейну ріки Заїр, південноамериканські індіанці амазонських лісів і пунанці лісів Борнео дерево використовували як джерело деревини.

Просторі будівлі, які будували індіанці джунглів, призначались для цілих родів, або ж лише для чоловіків та були піднятими над землею на палях, щоб забезпечити мешканців від розливів річок та небезпечних тварин.

Деревні породи, які становлять основу лісу, були та залишаються постачальником матеріалів для зведення житла, зокрема, жердин, стовпів, покрівельного матеріалу. Особливо щедрим на будівельний ресурс є тропічний ліс. Показовим є застосування бамбуку та легких, гнучких і міцних листків тропічних пальм. Племена етнічних спільнот, які населяли теплі пояси, а це – бушмени, готтентоти, будували нескладні домівки, власне використовуючи для цього гілки та пальмове листя.

У Західній Африці негритянське населення будує з них стіни, користуючись пальмою *Raphia hookeri*, після чого конструкцію обмазують глиною цегляного кольору, а дах роблять, сплітаючи пальмове листя або велике листя рослини з родини марантових.

Хатини амазонських жителів заплави річки Амазонки зазвичай цілком зроблені з пальмового дерева і стоять найчастіше на палях. Для таких будівель, які зведені на воді населення Ганьє в Південному Беніні (Дагомея) використовує мангрові жердини. Той самий принцип покладений за основу при будівництві основи будинків і на східному узбережжі Африки. Причому, господарське застосування знаходять майже всі частини кокосової пальми – від їстівних плодів і верхівок бруньок (кучерявого листя, що зветься пальмовою капустою) до стовбурів старих дерев, деревина яких править за будівельний матеріал, а також служить для виготовлення різних дрібничок. Кокосове молоко і копра (кокосове молоко, яке густішає і перетворюється на білу м'якоть – копру) широко застосовуються в азійській кулінарії.

Загалом вибір будматеріалу залежить від його міцності і опірності відносно термітів, гризунів та інших шкідників. Скандинавські етноси завжди вважали ідеальним будівельним матеріалом стовбури хвойних дерев. Їх деревина легко піддається обробці, відрізняється довговічністю, а в зрубках з такого дерева тепло і взимку. Фінни оздоблюючи будівлі зовні надавали перевагу сосні.

Українці в Карпатах з хвойних стовбурів будували цілі села. Утворені щілини між колодами зашпакльовували мохом, досягаючи надійності житла на зиму [1].

Евкалипт камальдульський, з якого австралійські аборигени отримують чудову деревину, придатну для виготовлення міцних опор для огорож, будівельних риштувань та інших конструкцій. Міроксилон має темно-коричневу деревину, яка завдяки високому вмісту смол має високу стійкість до гниття, відтак застосовувана берберами для виготовлення покрівель, меблів тощо. Цінну деревину кампешового, чорного, червоного та сандалового дерев зауважили зокрема індіанці.

Клен цукровий американськими індіанцями розглядають не лише як джерело найпопулярнішого в Північній Америці підсолоджувача – кленового сиропу, а також цінної

деревини. Американський континент «подарував» світові сосну остисту, сосну жовту, сосну променисту – джерело світлої, досить щільної деревини, придатної для зведення житла, виготовлення меблів, а сьогодні – картону й паперу. Після відкриття Америки сосну білу східну не лише аборигенне населення використовували для виготовлення корабельних щогл і будинків.

Ліс надає матеріал не тільки для будівництва будинків, але й культових споруд, уможливує проведення ритуалів. До слова, у Карпатах українці, у горах Центральної Європи австрійці, чехи з дерева зводять і нежитлові будівлі, наприклад, церкви.

На півострові Малакка стовбури тропічних дерев нарізають на бруси, що йдуть на виготовлення надгробків, а африканський ліс надавав матеріал (видовбаний стовбур, шкіра антилопи), з якого місцеві жителі робили там-тами, що служили їм, як бездротовий телеграф.

Якісний стрибок в розвитку людських спільнот пов'язують із освоєнням та залученням в господарство нового типу зброї у вигляді сокири. Загалом деревні породи прийнято ділити на хвойні та листяні. При чому хвойні дерева мають м'яку деревину, яка легко піддається обробці. Натомість, листяні породи дерев володіють твердою, більш довговічною та в паливному відношенні більш калорійною деревиною. Оволодіння сокирою, а згодом – дворучної пилки розширило діапазон деревних порід, які можна було б використовувати.

Індіанці джунглів значну частку харчів, прянощів, ліків, наркотиків, отрут, барвників отримували піддаючи переробці деревні породи, зокрема пальми, яка давала солодкі плоди, солодкий сік, який легко піддавався ферментації та використовувався для приготування пальмового вина.

Фінікова пальма улюблене дерево бедуїнів. Фініки і досі залишаються одним із основних продуктів харчування мільйонів жителів Північно-Східної Африки. Їдять їх як в свіжому так і в засушеному вигляді. Завдяки сухим фінікам арабські кочівники могли здійснювати переходи по безкрайніх пустелях. Невеликі округлі шишки сосни Бунге містять велике насіння, яке в Китаї використовують у їжу. В основі середземноморської кухні – плоди трьох рослин: інжиру, маслини та винограду.

Отже, деревні породи завдяки наявним властивостям отримали повсюдне використання. Людські спільноти по-різному застосовували частини дерев, зокрема стовбур, гілки, листя, бруньки, плоди, насіння, квіти та сік. Деревні породи були і є джерелом будівельного матеріалу, продуктів харчування, прянощів, лікарської сировини, природного каучуку, природних пестицидів, отрут, палива, матеріалів для виготовлення знарядь праці, зброї.

ЛІТЕРАТУРА

1. Генсірук С.А. Ліси України / С. А. Генсірук. – К.: Наукова думка, 1992. – 408с.
2. Цеханская К.В. Народная медицина у североамериканских индейцев. Этническая экология: теория и практика / К.В. Цеханская. – М.: Наука, 1991. – С.353-373.

Грошко О. М.

Науковий керівник – доц. Кондратюк Л. Р.

ЕКЗИСТЕНЦІЙНІ МОТИВИ У ФІЛОСОФІЇ БЛЕЗА ПАСКАЛЯ

Метою дослідження є аналіз екзистенційних мотивів філософії Паскаля.

Усі знають про Паскаля як про одного із засновників математичного аналізу, теорії ймовірностей, творця перших зразків лічильної техніки, автора основного закону гідростатики. Він впритул підійшов до обчислення нескінченно малих величин. Паскаль визначний фізик – творець гідравліки як науки, автор славнозвісного «закону Паскаля». Все це загальновідомі факти. Проте мало хто знає про оригінальні філософські позиції Паскаля.

Філософія Паскаля пройнята гострим відчуттям трагізму діалогу, в який вступає самотній індивід з безкінечним універсамом. Тому його визнають своїм предтечею речники філософії екзистенціалізму [1; 207]. Сам екзистенціалізм виникає в період між двома світовими війнами, коли загострюються всі соціальні протиріччя, посилюється влада тоталітаризму, з'являється культ споживацтва, широко поширюється масова культура, різко падає значення моральних цінностей. Паскаль виявився в деякому роді «благодатною фігурою» для екзистенціалістів в силу, по-перше, наявності у нього потужного образного «пласта» в